

မာတိကာ

ဆရာဦးသုခ၏ လောကနိတိ ဗျာချာ စကားဦး

လောကနိတိဗျာချာစကားဦး	၄
လောကနိတိနိဒါန်း	၁၃
ပညာရှိအကြောင်းဆိုင်ရာအခန်း ပဏ္ဍိတကဏ္ဍ	၁၈
သူတော်ကောင်းနှင့်ဆိုင်ရာအခန်း သုဇနကဏ္ဍ	၆၈
လူမိုက်,လူယုတ်နှင့်ဆိုင်ရာအခန်း ဗာလဒုဇနကဏ္ဍ	၁၀၅
မိတ်သင်္ဂဟနှင့်ဆိုင်ရာအခန်း မိတ္တကဏ္ဍ	၁၂၅
အမျိုးသမီးများနှင့်ဆိုင်ရာအခန်း ဣတ္ထိကဏ္ဍ	၁၅၄
မင်းများနှင့်ဆိုင်ရာအခန်း ရာဇကဏ္ဍ	၁၉၁
အထွေထွေပြဆိုရာအခန်း ပကိဏ္ဍကကဏ္ဍ	၂၃၃

(၁)

လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၂၀၀၀ ကျော်လောက်က ဘုန်းပညာ အာဏာ တန်ခိုးကြီးမားသော ကြမ္မာဒိုက်မည်သော မင်းတစ်ပါး ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ဖူး၏။

ထိုမင်း၏ မင်းပွဲသဘင်၌ ၁။ ဓန္တရီ၊ ၂။ ချပဏက၊ ၃။ အမရညီ ၄။ သင်္က၊ ၅။ ဝေတာလဘဠ၊ ၆။ ဗဒ္ဓကပ္ပရ၊ ၇။ ကာလီဒီသ၊ ၈။ ဝရာ ဟမိဟိရ၊ ၉။ ဝရုဓိအမည်ရှိ ကဝိပဏ္ဍိတ် ၉ ဦးရှိခဲ့၏။ ထိုနဝရတ် ပညာရှင်ကြီးများအနက် ဝရုဓိမည်သောပညာရှိကြီးသည် ၁၅ ဂါထာမျှရှိ သော ‘နိတိရတန’ကျမ်းငယ်ကို ရေးသားသည်။ ထိုအခါ ထိုနိတိကျမ်းငယ် ၏အစနား၌ ဆရာကြီး ဝရုဓိက ဗြဟ္မာမင်းထံဆုပန်သည်။

“ဘယ်ဒုက္ခမဆို ဒုက္ခအမျိုးမျိုးပေးပါ။ ကြိတ်မှိတ်သည်းခံပါမည်။ မစားချင် မသောက်ချင် အင်တင်တင်ဖြစ်နေသော ရောဂါသည် ခံတွင်းပျက် နေသူအား ဆိမ့်ချိုရသာ ဓာတ်စာစကားပြောဖို့ မခိုင်းပါနှင့်။ သည်တာဝန် တစ်ခုကိုတော့ မပေးလိုက်ပါနှင့်။ သည်တာဝန်မျိုးထမ်းဆောင်ရသော ဘဝ နှင့် ညားအောင် နဖူးစာမရေးလိုက်ပါနှင့်” ဟု သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ဆုပန်ဖူး သည်။

အ ရသိကေသု ရသဿ နိဝေဒနံ၊
သိရသိ မာလိခ မာလိခ မာလိခ။

နိတိကျမ်းကိုပေးခြင်းသည် ခံတွင်းပျက်နေသူအား ဆေးဝါး ဓာတ်စာစားဖို့ပြောခြင်းနှင့်တူသည်ဟု ဆရာကြီးဝရုဓိက ဆိုလိုဟန် ရှိပါ

သည်။ ငါးကို ပေါင်မုန့်ထောပတ်သုတ်နှင့်မျှားရသည်ထက် အခက်ပိုသည် ဟု ယူဆဟန်ရှိပါသည်။

(၂)

ဆရာသုခသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ အရေး၊ အပြော၊ အဆို ထိုထိုရသ ပိုင်းဆိုင်ရာကို တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်သည်။ စာပေလောကမှာပဲ ကြည့်ကြည့်၊ အဟောအပြောလောကမှာပဲ ကြည့်ကြည့်၊ အရွတ်အဆို လောကမှာပဲကြည့်ကြည့်၊ ရုပ်ရှင်ဂီတလောကမှာပဲကြည့် ကြည့် ရသပိုင်းဆိုင်ရာတွေမှာ ဆရာသုခအောင်မြင်လိုက်ပုံများတော့ ဘာပြော ကောင်းမလဲ၊ ပြောဖို့တောင်မလိုတော့ပါဘူး။

ဆရာသုခသည် ကမ္မဇိဒ္ဓိတန်ခိုးရှင်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ဆရာကြီး ဝရုဇိထက်သာသည်။ ဆရာကြီးဝရုဇိမိသည် အရသာမခံစားတတ်သော လူတစ်စုအား အရသာစကားပြောရန်ကြောက်ရှာလွန်း၍ ဗြဟ္မာမင်းထံမှာပင် ဆုပန်သည်။ ဆရာသုခကား သူ၏ ကမ္မဇိဒ္ဓိတန်ခိုးဖြင့် အရသာမခံစားတတ် သောသူများကိုပင် အရသာခံစားတတ်အောင် ဦးစွာဖန်တီးယူသည်။

အနည်းအများပါဠိကို၊ သို့မဟုတ် ဩဝါဒကို သရဲတစ္ဆေတမျှ ကြောက်ရှာကြသော ခမျာများအကြားသို့ မေတ္တာသုတ်၊ မင်္ဂလသုတ်များကို ချပေးလိုက်သည်။

“မေတ္တာသုတ်၊ မင်္ဂလသုတ် ပါဠိ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာရဲ့တရားတော်တွေ မဆိုဘူး၊ တော်တော်မွေးသားပဲ” ဤသို့အားဖြင့် ပါဠိအရသာကို ခံစားချင် လာအောင် ဆရာသုခဖန်တီးယူသည်။

ပါဠိ၊ ဩဝါဒတွေကို ခံစားရကောင်းမှန်းသိ၍ ငြိတွယ်စပြုလာပြီ ဖြစ်သော သပ္ပာယ်သန္တယ်ဝင် သူတော်စင် စာဖတ်ပရိသတ်အတွင်းသို့ ဟင်း ကောင်းတစ်ခွက်လောက် လက်ဆောင်သဘော လောကနီတိကို ဆရာသုခ ချပေးပြန်ပြီ။

(၃)

နီတိ၊ နတိစသော အဆင်တန်ဆာ ၁၃ မျိုးကို နဝရတ်တစ်ဦး အပါအဝင်ဖြစ်သော အမရသီဟဆရာကြီးက ပြောခဲ့သည်။

(နဝရတ်ပျို့နှင့် ရာဇောဝါဒကျမ်းတို့၌ ချပဏကဆရာကြီး၏ အဆိုအမိန့်အဖြစ် မှတ်သားကြသည်။)

နီတိ ဘူမိဘုန် နတိ ဂုဏဝတံ ငြီ . . . ရင်နာနံ ဓိတိ၊
ဒမ္မတျော သိသဝေါ ဂဟဿ ကတိတာ ဗုဒ္ဓျာ ပသာဒေါ ဂိရာ။
လာဝညံ ဝပသော သတိ သုမနသံ သန္တ ခွိဇေသ ခမာ၊
သတ္တိဿ ဒြဝိဏံ ဂဟဿမဝတံ သွတ္တံ သတံ မဏ္ဍနံ။

ဘူမိဘုန်၊ မြေပြင်အုပ်မိုး ပိုင်စိုးနိုင်နင်း အမင်းမင်းတို့၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ နီတိ၊ ကာလဒေသ ချိန်ဆအသင့် အခွင့်ကိုသိ နီတိ အတတ်ပေတည်း။ ဂုဏဝတံ၊ အရည်အချင်း တင်းပြည့်လှုံဖြိုး တန်ဖိုးရှိသော သူတို့၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ နတိ၊ နှိမ်ချခိုကိုး ရိုကျိုးပျပ်ဝပ်ခြင်း ပေတည်း။ အင်္ဂနာနံ၊ အမျိုးသမီးတို့၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ ငြီ၊ အရှက်အကြောက်ပေတည်း။ ဒမ္မတျော၊ မယားနှင့်လင် ကြင်ဖော်ကြင်ဖက် နှစ်ဦးသား၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ ဓိတိ၊ တစ်လင်တစ်မယား ကြားဖောက်မဝင် ချစ်ကြင်ရောင့်ရဲခြင်းပေတည်း။ (ဓိတိကို သန္တောသဟု ဋီကာဖွင့်သည်) ဂဟဿ၊ အိမ်၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ သိသဝေါ၊ ကလေးသားမြေးတို့ပေတည်း။ ဗုဒ္ဓျာ၊ ပဋိဘာန်သင့် ပွင့်နှိုးသောအသိဉာဏ် ၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ ကဝိတာ၊ အခါမနှောင်းသည့် စာကောင်း ပေမွန်ပေတည်း။ ဂိရာ . . . ဂီရာနံ၊ ရေးသည်တစ်လော ပြောသည်တစ်သွယ် နှစ်သွယ်သောစကားတို့၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ ပသာဒေါ၊ အခက်အခဲမရှိ ချက်ခန့်သိရသော ပသာဒဂုဏ်ပေတည်း။ ဝပသော၊ တစ်ကိုယ် လုံး၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ လာဝညံ၊ ကိုယ်သားကိုယ်ရည် နဂိုနေ အသွေး ကျန်းမာရေး အရောင်အရည်ပေတည်း။ သုမနသံ၊ သဘောဖြူ

အူစင်း မူရင်းစိတ်ကောင်းရှိသူတို့၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ သတိ၊ တစ်ခါမြင်သိက အစဉ်သတိရသောသဘောပေတည်း။ ဒွိဇဿ၊ ဘဝ နှစ်ဆင့် မြင့်တင်မှုပြောင်း လူကောင်းလူတော်၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ သန္တိ၊ ကိလေသာဟူ အပူအရှိန်မငွေ သိမ်မွေ့အေးမြသော သဘောပေတည်း။ သတ္တိဿ၊ သတ္တိကောင်းသူ၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ ခမာ၊ သည်းခံခြင်းပေတည်း။ ဂဟဿမဝတံ၊ အိုးအိမ်ထူထောင်သူတို့၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ ဗြဝိဏံ၊ ဥစ္စာဓန ကြွယ်ဝပြည့်စုံကုံထံခြင်းပေတည်း။ သတိ၊ နှလုံးပျော့ပျောင်း သူတော်ကောင်းတို့၏။ မဏ္ဍနံ၊ အဆင်တန်ဆာကား။ သွတ္တံ၊ ပကတိအကောင်း မပြောင်းမလဲ တစ်ကြောင်းတည်း တစ်သမတ်ဓာတ်မပျက်ခြင်းပေတည်း။

အဆိုပါဂါထာပါဠိနက်ကို မခက်လွယ်ကူ ယူသင်သာရှိအောင် ဤသို့လင်္ကာဖွဲ့ဆိုပါသည် . . .။

- ၁။ မင်းမှာနီတိ ခွင့်လမ်းသိနှင့်
- ၂။ နီတိရိကျိုး တန်ဖိုးရှိသူ
- ၃။ ရှက်မှုရှိရား မိန်းမသားတည့်
- ၄။ မယားနှင့်လင် ချစ်ကြင်ရောင့်ရဲ
- ၅။ မခွဲအိမ်ဝယ် သားသူငယ်တည့်
- ၆။ နက်ကျယ်ဗုဒ္ဓိ ပဋိဘာန်တွင် ကဗျာပင်တည့်
- ၇။ ကြည်လင်ပသာဒ သိရအလွယ် နှစ်သွယ်စကား
- ၈။ ကိုယ်စားမညစ် သစ်သစ်ရောင်လွင်
- ၉။ ကြည်လင်မနော သဘောဖြူမှာ တစ်ခါမြင်တွေ့ စဉ်မမေ့တည့်
- ၁၀။ သိမ်မွေ့ပျော့ပျောင်း လူကောင်းတို့မှာ
- ၁၁။ ခမာခံချို သတ္တိကောင်းသူ
- ၁၂။ ထူထောင်အိမ်အိုး မျိုးမျိုးကုံထံ
- ၁၃။ ပုံစံမပြောင်း သူတော်ကောင်းတည့် ပေါင်းဖော်ဆယ့်သုံး

ဖွဲ့ကာကုံးသည် မှတ်ထုံး အဆင်တန်ဆာတည်း။ ။

(၄)

ဘုရားလောင်းသုတသောမမင်းနှင့် အင်္ဂုလိမာလအလောင်း ပေါရိသာဒ တက္ကသိုလ်ဆရာတပည့်တော်ခွဲဖူးသည်။

နောင်သောအခါ ပေါရိသာဒမင်းဖြစ်၊ ငွေကိုမစား လူသားကို စားသောပြစ်မှုကြီးကြောင့် ပြည်သူထောက်ခံမှုမရသော နောက်ပိုင်း၌ ပြည်နှင့်ခံ အဖျက်သမားကြီးဖြစ်၏။

ဆရာသမားတော်ခွဲဖူးသော သုတသောမမင်းကိုပင် သူ့လိုဘတစ်ခုအတွက် ပေါရိသာဒကဖမ်းယူကျော့ပိုးထုတ်သွားသည်။ နောက်အကြောင်းကိစ္စတစ်ခုကြောင့် ခေတ္တပြန်လွတ်လိုက်သည်။ သုတသောမမင်းသည် ‘စကားသစ္စာ’ကို ဦးထိပ်ရွက်ဆင်လျက် အသက်ပင်သေသေ ပေါရိသာဒထံပြန်လာသည်။

ထိုသို့လွတ်မြောက်ပြီးမှ သူ့ဆီတစ်ဖန်ပြန်လာသော သုတသောမမင်းအား “နီတိမကျွမ်းသောယောက်ျား၊ အစတုန်းက ကိုယ့်ဆရာတော်တော်အလျင်သား အောက်မေ့တယ်၊ အတော်အတင့် ဆရာပဲ”ဟု ပေါရိသာဒကဆိုဖူးသည်။

ပေါရိသာဒစကားအရ စကားအကျကိုကောက်လိုက်လျှင် နီတိဟူသည် ကိုယ်ကျိုးကိုယ်စီးပွားအတွက် သွက်လက်စေသောအတတ်၊အကွက်မြင်စေသောအတတ်၊ ရသာလျှင် ဘ၊နဖူးဆိုက်တူးဖို့ လမ်းပြသောအတတ် ဤသဘောကို ဆောင်နေပေသည်။

ပေါရိသာဒယူဆသည့်အတိုင်း ဟုတ်သလောက်လည်းဟုတ်ပါလိမ့်မည်။ ‘နီတိဘုရား’ ဟု အများကပင်ယူဆကြရသော ဆရာကြီးစာဏက္က၏ ‘လုပ်ပေါက်’ တစ်ခုကိုကြည့်ပါ။

စန္ဒဂုတ်မင်းတွင် သုဗုဒ္ဓ(သုဗန္ဓရ) အမည်ရှိသော အမတ် တစ်

ယောက်ရှိသည်။ ထိုအမတ်ကားပညာတော်သည်။ အလုပ်အကိုင်ဥပါယ်တံ မျဉ်လိမ္မာသည်။ ထိုအခြင်းအရာကိုတွေ့သောအခါ “ဒီကောင် နောင်သော အခါ နန်းတော် အိမ်တော်ကိစ္စတွေမှာ ငါ့ကိုကျော်လွမ်းလာတော့မှာပဲ” ဟု မနာလိုစိတ်ကုသော မီးလောင်သဖြင့် “ဒီအကောင် ထောင်ထဲပို့ ထားလိုက် ပါ” ဟု စန္ဒရတ်မင်းအား ဆရာကြီးစာဏက္ကက နှိုင်းလိုက်သည်။ သုဗန္ဓရ ထောင်ကျသွားသောအခါ သားဖြစ်သူ တေကိစ္စကာရီ ကြောက်ရွံ့ ထွက်ပြေး ဤ သာဏဝသီမထေရ်ထံ ရဟန်းပြုသွားရသည်။ (ဆက္ကနိပါတ၊ ထေရ ဂါထာ)

သို့သော် နီတိနှင့်ပတ်သက်၍ သုတသောမမင်းပြောသော စကား ကိုလည်းနားထောင်ကြည့်ပါဦး။

“သမ္မဒတ္တိယ ဓမ္မ(နီတိသတ္တေ) ကုသလေန နာမ မာဒိသေနဝ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ အဟဉ္စိ တံ ဇာနာမိ၊ န ပန တဒတ္ထာယ ပဋိပဇ္ဇာမိ”

“ချစ်ဆွေ ပေါရိသာဒ၊ နီတိကျမ်း ကျွမ်းကျင်လိမ္မာတယ်ဆိုတာ ငါလို (သူတော်ကောင်း) လိမ္မာတာမျိုးဖြစ်ရမယ်၊ ငါ နီတိကိုနားလည်ပါ တယ်၊ ဒါပေမဲ့ နီတိ၏အရသာ(နပ်တာ၊ ပါးတာ၊ လိမ်မာတာကို) တစ် ကိုယ်ကောင်းအတွက်မကျင့်ဘူး၊ အများချမ်းသာဖို့ကျင့်မယ်”

နီတိဆိုသည်မှာ လောကနီတိဖြစ်ရမည်ဟု သုတသောမမင်းက ဆိုလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

(၅)

မြန်မာပြည်ဖွား တိုင်းရင်းသားတို့သည် ‘လောကာနုကမ္မာယ’ လောကကြီးကို အစဉ်စောင့်ရှောက်ချီးမြှောက်စေရန် ပွင့်တော်မူလာသော တစ်ဆူထွတ်ထား ဘုရားမြတ်စွာ၏ သာသနာစက်ရိပ်တွင် ချွေးသိပ်အပန်း ပြေနားနေ ခိုလှုံခွင့်အဆင့်ဆင့်၊ အဆစ်ဆစ်၊ ခေတ်အဆက်ဆက်၊ တစ်လက် ထက်ပြီး တစ်လက်ထက်၊ အကွက်ကောင်းရ၊ ကံကောင်းလှပေသည်

တကား။

မြန်မာတို့သည် ဗုဒ္ဓစာပေကိုလည်း အမွေရသည်။ ဗြာဟ္မဏ စာ ပေကိုလည်း အမွေရသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေမှ လောက၊ ဓမ္မ၊ ရာဇနီတိများကိုရ သည်။ ဗြာဟ္မဏစာပေမှလည်း လောက၊ ဓမ္မ၊ ရာဇနီတိများကိုရသည်။ ဤသို့သော အခွင့်ကောင်းကိုယူ၍ ပြည်မြို့ဇာတိ၊ စတုရင်္ဂဗလအမတ်သည် လောကနီတိကျမ်းကို ကြိုးပမ်းတီထွင်စီရင်ခဲ့ပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ နီတိကျမ်းကျော် ငါးဆူရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ . . .
၁။ ကကျွန်းနီတိ၊ ၂။ လောကနီတိ၊ ၃။ ရာဇနီတိ၊ ၄။ ဓမ္မနီတိ၊ ၅။ မဟာရဟနီတိ တို့ဖြစ်ကြသည်။

နီတိကျမ်းများကို နှလုံးရည်သမားများသာမက လက်ရုံးရည် သမားများလည်း အရအမီကျက်မှတ်ကြသည်။

သာလွန်မင်းတရားလက်ထက် ပွဲသုံးဆယ်ရသော အဘယဂါ မဏိ နီတိငါးစောင်ပါ၌အနက်နှင့်တကွ ဝါစုဂ္ဂတရကြောင်း စာတမ်းဟောင်း များတွင်ဆိုသည်။

ဝမ်းပဲအင်းစံမင်းတရားကို “မင်းသားလက်ထက်ကပင် နီတိ ငါးစောင်၊ ရာဇဝသတိစာစောင်များကို နှလုံးထား၍ကြည့်ရှုရမည်”ဟု ငရနဲ ဆရာတော် အမိန့်ရှိကြောင်းကို လောကဇယောစာတမ်းတွင် ဆိုသည်။

ပဏ္ဍိတ်၊ သုဇန၊ ဒုဇန၊ မိတ်၊ ဣတ္ထိ၊ ရာဇ၊ ပကိဏ္ဍက၊ သတ္တ အခန်း ပိုင်းသော လောကနီတိဝယ် . . .

- ၁။ ပဏ္ဍိတကဏ္ဍ (ဂါထာ ၄၀)
- ၂။ သုဇန ။ (ဂါထာ ၂၇)
- ၃။ ဒုဇန ။ (ဂါထာ ၁၁)
- ၄။ မိတ္တ ။ (ဂါထာ ၁၅)
- ၅။ ဣတ္ထိ ။ (ဂါထာ ၁၈)
- ၆။ ရာဇ ။ (ဂါထာ ၂၆)

၇။ ပကိဏ္ဍကကဏ္ဍ (ဂါထာ ၃၀) အသီးသီးရှိကြ၍ ဂါထာပေါင်း ၁၆၇ ဂါထာမျှပင်ရှိသော်လည်း သာမညနီတိ သို့မဟုတ်တစ်နည်း လောက၊ ဓမ္မ၊ ရာဇနီတိသုံးမျိုးပါသော နီတိသဂြိုဟ်၊ နီတိလက်သန်းပင် ဖြစ်ပါပေသည်။

ဆရာသုခသည် သူ့ဘဝအစပိုင်းဆီကပင် မေတ္တသုတ်အဖွင့်၊ မင်္ဂလသုတ်အဖွင့်၊ လောကနီတိအဖွင့်များ ဘဝနောက်ပိုင်း တစ်နေ့နေ့တွင် ရေးရန် ကျောက်မြစ်နှင့်ပန္နက်ချခဲ့ပြီးဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ဆရာသည် ကဗျာများကို ရေးလည်းရေးသည်။ သာယာနာပျော်ဖွယ် ဆိုလည်းဆိုတတ်သည်။ ပြဇာတ်များကို ရေးလည်းရေးသည်။ အကွက်ကျကျ ထွက်ပြသည်လည်းရှိသည်။ ဆောင်းပါးများကိုလည်းရေးသည်။ သုခမှတ်စုကိုလည်း ထုတ်ဝေသည်။ ဆရာ၏ဘဝတစ်သက်တာ ထူးထူးခြားခြားအောင်မြင်မှုကြီးကား အများသိကြပြီးအတိုင်း အကယ်ဒမီသူဌေးဘဝကိုရခြင်းပေတည်း။

ဆရာသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၊ ဂျပန်ခေတ်လိုခေတ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အန္တရဂပ်များတွင် အနုပညာဘက်၊ စာပေဘက်က အကွက်ကျရာ တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ခဲ့သော နိုင်ငံကြယ်ပြောင်ကြီးတစ်လုံး ဖြစ်ပါသည်။

ထိုထိုတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရခြင်း၏ အရလဒ်အဖြစ် ဆရာအမြဲတောင်းဆိုသောဆုမှာ “သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု” ဖြစ်ပါသည်။ “လူတိုင်း ကိုယ့်ဘဝကိုယ် ယိမ်းမသွားအောင် ချမ်းချမ်းသာသာ ထိန်းထားနိုင်ကြပါစေသတည်း” ဟူသောဆုတောင်းသည် “သာသနဿစ လောကဿ ဝုဒ္ဓိ ဘဝတု သဗ္ဗဒါ” ဟူသောဆုတောင်းနှင့်အတူ ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံ၏ သာသနာရေး တိုးတက်မှု၊ လောကကြောင်းတိုးတက်မှုကို ပကတူပနိဿယည်း ပစ္စည်းပြုခဲ့သည် ဟု ကျွန်တော်ယုံကြည်ပါသည်။

အကြောင်းသော်ကား သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ စေတောပဏိမိ စိတ်ရည်သန်မှုသည် ဣဒ္ဓိတစ်မျိုး အကျိုးပြီးစီးခြင်းအခြေခံဖြစ်ပါသည်။

ဆရာသည် ထူးခြားသောသီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ ကိုယ့်ဘဝကိုယ် ယိမ်းမသွားအောင် ချမ်းချမ်းသာသာ ထိန်းထားနိုင်ခြင်းထက် သာလွန်သော မင်္ဂလာမရှိပါ။ ကိုယ့်ဘဝကိုယ် ယိမ်းမသွားအောင် ချမ်းချမ်းသာသာထိန်းထားနိုင်အောင် လမ်းပြပေးခြင်းထက် သာလွန်သော လောကနီတိမရှိပါ။

ဆရာသည် “သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု” ဟူသောကျောက်မြစ်နှင့် ပန္နက်များပေါ်ဝယ် မေတ္တသုတ်အဖွင့်၊ မင်္ဂလသုတ်အဖွင့်၊ လောကနီတိအဖွင့်တည်းဟူသော အဆောက်အအုံကြီးများကို ယနေ့တည်ဆောက်နေပါပြီ။

“သပ္ပရိသော ဘိက္ခဝေ ကုလေ ဇာယမာနော ဗဟုဇနဿ အတ္တာယ ဟိတာယ သုခါယ ဟောတိ။

၁။ မာတာပိတုနံ၊ ၂။ ပုတ္တဒါရဿ၊ ၃။ ဒါသကမ္မကရ ပေါရိသဿ၊

၄။ မိတ္တမစ္စာနံ၊ ၅။ ပုဗ္ဗပေတာနံ၊ ၆။ ရညော၊ ၇။ ဒေဝတာနံ၊

၈။ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ (အဋ္ဌကင်္ဂုတ္တရ၊ ၄-ဒါနဝဂ္ဂ) မျိုးဆွေတလွှား၊ မျိုးကောင်းသားလျှင်၊ ပေါက်ဖွားလာက၊ သူ့စွမ်းစကြောင့်၊ မိဘသားမယား၊ အိမ်ဖော်များနှင့်၊ ဆွေဝါးမိတ်ကောင်း၊ ရှေးဟောင်း ပေတ၊ ရာဇဒေဝတာ၊ သံဃာတော်များ၊ ချမ်းသာပွား၊ ကောင်းစားဖို့သာပြင်။

သက်တော်ရှည်ကျိုး၊ ရှစ်ပါးမျိုး၊ ဖြိုးဖြိုးလွန်စည်ပင်။ ဆရာသုခ သက်တော်ရာကျော်ရှည်ပါစေ။

ဆန်းထွန်း
မြန်မာစာအဖွဲ့
၁၃၄၄ ခု၊ တပို့တွဲလဆန်း ၃ ရက်

လောကနီတိ နိဒါန်း

“ရှေးအခါက ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများမှာ မင်္ဂလာသုတ်ပြီးလျှင် အပြင်အောင်ခြင်း၊ အတွင်းအောင်ခြင်း၊ ရတနာရွှေချိုင့်၊ နမက္ကာရ၊ လောကနီတိကို ဆက်၍သင်ယူကြရတယ်နော်၊ လောကနီတိဟာ ဗုဒ္ဓပိဋကတ် ဟုတ်လို့လား”

“ဘုရားဟောသက်သက်တော့ မဟုတ်ပေဘူး၊ သို့ပေမယ့် စာသင်သားများအဖို့ လောက၏အကျိုးစီးပွားဖြစ်စေနိုင်တဲ့အတွက် ဆရာတော်သမားတော်ကြီးများက သင်ပြပေးတော်မူကြတာ အစဉ်အဆက်ပါပဲ။ နီတိဆိုတာ ဆောင်ရန်ရှောင်ရန် လမ်းညွှန်လို့ အဓိပ္ပာယ်ရတယ်၊ သူကလည်း မင်္ဂလာသုတ်လို့ပဲ။ ၁။ ငယ်စဉ်အရွယ်ပညာရှာဖို့၊ ၂။ သူတော်ကောင်းနှင့် ပေါင်းဖို့၊ ၃။ လူမိုက်သူယုတ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ဖို့၊ ၄။ မိတ်ကောင်းဆွေကောင်းရွေးချယ်တတ်ဖို့၊ ၅။ အိမ်ထောင်ပြုသင့်တဲ့အရွယ်မှာ မိန်းမများကိုစိစစ်ဖို့၊ ၆။ မိမိကိုယ်တိုင် မင်းစိုးရာဇာဖြစ်တဲ့အခါမှာ ကျင့်သုံးဖို့၊ ၇။ အထွေထွေ ဗဟုသုတဖြစ်ဖို့၊ အဲသည်လို အပိုင်းကဏ္ဍ ၇ ကဏ္ဍအားဖြင့် ဆုံးမလမ်းညွှန်ထားတဲ့အတွက် လူငယ်လူရွယ်လူကြီးအထိ အကျိုးများပါတယ်”

“လောကနီတိကျမ်းကို ဘယ်အချိန်မှာ ဘယ်သူက ရေးခဲ့သလဲ”

“သက္ကရာဇ် ၇၁၄-ခုနှစ် ဝိဇယာပူရပင်းယခေတ်၊ ဆင်ဖြူလေးစီးရှင် သီဟသူမင်းလက်ထက်၊ သီရိမဟာစတုရင်္ဂဗလအမတ်ပညာရှိကြီး ပြုစုခဲ့တယ်လို့ တွေ့ဖူးပါတယ်၊ လောကနီတိကျမ်းဟာ မူလက သက္ကတဘာသာဖြင့်ရှိပြီးသော အိန္ဒိယကျမ်းကြီးတစ်ကျမ်းဖြစ်ပါတယ်ဟု ဂျိမ်းစ်

ဂရေး(James Gray) ဆိုသူကဆိုပါတယ်၊ ၎င်းကျမ်းကို ဂျိမ်းစ်ဂရေးက (The Niti Literature of Burma) အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုရေးသားပြီး ၁၈၈၆-ခုနှစ်မှာ လန်ဒန်၊ ထရူးဘနားစာအုပ်တိုက် (London; Trubner & Co; 1886) မှ ထုတ်ပါတယ်။ (James Gray ၏ ဘာသာပြန်များကို ပုဒ်စဉ်အမှတ်တိုင်း ပူးတွဲ၍ဖော်ပြထားပါသည်။) ထိုပုဂ္ဂိုလ်က ‘ပါဠိအခြေခံသဒ္ဒါကျမ်း၊ ‘ဓမ္မပဒကျမ်း’ တို့ကိုလည်း ဘာသာပြန်ခဲ့ပါတယ်၊ သူ့အဆိုက သက္ကတဘာသာ မူရင်းကျမ်းမှာ ဂါထာပေါင်း ၁၀၉ ဂါထာရှိရာမှ မြန်မာမှု မာဂဘောသာပြန်သည့်အခါ ဂါထာပေါင်း ၁၆၇ ဂါထာအထိ တိုးပွားလာပါတယ်လို့လည်း ဆိုထားပါသေးတယ်”

“ဒါကြောင့် မင်းက စတုရင်္ဂဗလအမတ်ကြီး ပြုစုသည်’ လို့ ဆိုချင်တာကိုး”

“စင်စစ်တော့ ကိုယ်တိုင်ရေးသားသည်ဖြစ်စေ၊ ပြုစုသည်ဖြစ်စေ၊ မြန်မာပြည်မှာ လောကနီတိကျမ်းတစ်ဆူ ပေါ်ပေါက်ထင်ရှားလာရတာတော့ ထိုအမတ်ပညာရှိကြီးရဲ့ မဟာကျေးဇူးတော်ပါ၊ ‘ကျမ်းတတ်ထက် ကျမ်းရေးခက်တယ်’၊ ‘ကျမ်းစုထက် ကျမ်းပြုခက်တယ်’ လို့ မုံရွေးဆရာတော်ကြီး အမိန့်ရှိဖူးပါတယ်”

“စတုရင်္ဂဗလဆိုတဲ့ဘွဲ့က ဘယ်လိုဘွဲ့မျိုးပါလဲ”

“အင်္ဂါလေးပါး ဗလအားနှင့်ပြည့်စုံသူဟုဆိုပါတယ်၊ ၁-သဒ္ဒါကျမ်းအတတ်၊ ၂-ကဗျာလင်္ကာအတတ်၊ ၃-ဓမ္မသတ်ကျမ်းအတတ်၊ ၄-စစ်ဆင်၊ စစ်ချီ၊ စစ်ထိုးအတတ်တို့ကို အပြီးတိုင်တတ်မြောက်သူလို့ သရုပ်ပြအဘိဓာန်ဆရာတော် အရှင်ဩဘာသာဘိဝံသအဖွင့်မှာပြပါတယ်”

“ဒါဆိုရင် စတုရင်္ဂဗလဘွဲ့မျိုးကို စစ်သူကြီး၊ စာဆိုတော်၊ များမတ်၊ စာရေးဆရာကြီးများမှသာရနိုင်တဲ့ ဘွဲ့မျိုးပါပဲနော်၊ ဆက်ပါဦး”

“စတုရင်္ဂဗလအမတ်ကြီးသည် ပြည်မြို့ဖွားဖြစ်သည်။ ပိဋကတ်သုံးပုံကို စွမ်းဆောင်ပေါက်ရောက် ကူးမြောက်နိုင်ခြင်းရှိသည်။ မာဂဘောသာ

ဂန္ထနိက ကျမ်းစာများနှင့်တကွ သင်္သကရိုက် (သက္ကတ)ကျမ်းစာများကိုလည်း ကောင်းစွာတတ်မြောက်သည်ဖြစ်၍ ‘မာဂဓ အဘိဓာန်ဋီကာ’ ကျမ်းကြီးကိုလည်း စီရင်တော်မူခဲ့သည်လို့ မြန်မာစာညွှန့်ပေါင်းကျမ်းမှာပါရှိတယ်”

“လောကနိတိဟာ သင်္သကရိုက်ဘာသာပြန်ကျမ်းလား”

“ဘာသာပြန်သက်သက်လို့ မဆိုနိုင်ပါဘူး၊ လောကနိတိ ပဏာမဂါထာမှာ ‘နာနာသတ္တသမုဒ္ဓဋီ’= အထူးထူးသောကျမ်းတို့မှထုတ်အပ်သော၊ လောကနိတိ= လောကနိတိအမည်ရှိသောကျမ်းကို၊ မာဂဓနေဝ= မာဂဓဘာသာဖြင့်သာလျှင်၊ သင်္ဃေပံ သင်္ဃေပေန= အကျဉ်းအားဖြင့်၊ ပဝက္ခာမိ= ဟောပေအံ့ (ရေးပေအံ့)’လို့ ကိုယ်တိုင်ဆိုထားတဲ့အတွက် မူလသက္ကတကျမ်းကိုသာ ဘာသာပြန်ထားခြင်းမဟုတ်၊ မိမိကျမ်းကျင့်နဲ့စပ်ခဲ့သမျှသော ဗုဒ္ဓပိဋကတ်အပါအဝင် အခြားလောကီကျမ်းများ (ဥပမာ)ဟိတောပဒေသ၊ စာဏကျနိတိ၊ ပဉ္စကန္တရ၊ ဓမ္မနိတိစသည် စသည်တို့အပြင် မိမိ၏ အတ္တနောမတိများပါ ထည့်သွင်း ပြုစုစီရင်ခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်၊ ဒါကြောင့် ဂျိမ်းစ်ဂရေးက မူလ သက္ကတဘာသာ ကျမ်းရင်းထက် ၅၈ ဂါထာတိုးပွားနေတာတွေတယ်လို့ဆိုတာဖြစ်နိုင်ပါတယ်”

“ဖြစ်နိုင်ပါတယ်၊ ဒါဖြင့် စတုရင်္ဂဗလအမတ်ကြီးက ပါဠိမှ အနက်မြန်မာပြန်ကိုပါ ရေးခဲ့သေးသလား”

“ပါဠိဂါထာများကိုသာ ရေးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါတယ်၊ ထိုပါဠိဂါထာများကို ဦးစွာမြန်မာအနက်နိဿယ ပြန်ဆိုတော်မူခဲ့တာက ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓလှိုင်အသိများနေတဲ့ စက္ကိန္ဒာဘိ သိရိသဒ္ဓမ္မဓဇ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု မဟာအောင်မြေဘုံစံအုတ်ကျောင်းဆရာတော်ဘုရား ဖြစ်ပါတယ်၊ ‘၁၁၉၆ ခု၊ ဒုတိယဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၇ ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့မှာပြန်ဆိုပြီးစီးသည်’ လို့တွေ့ဖူးပါတယ်”

“ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓဆိုတာ ဘွဲ့မည်အရင်းလား”

“မဟုတ်ပါဘူး၊ ဘွဲ့တော်ရင်းက ဦးစက္ကိန္ဒဖြစ်ပါတယ်”

“ဘွဲ့တော်ရင်းထက် ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓဆိုတာက ပို၍ထင်ရှားနေတယ်နော်၊ ဘာဖြစ်လို့ ဦးဗုဒ္ဓလို့ခေါ်ကြတာလဲ”

“လူ့ဘဝငယ်နာမည် မောင်ပုတ်၊ ပဉ္စင်းဖြစ်တော့ ဦးပဉ္စင်းဦးပုတ်၊ ထိုကမှ ပိဋကတ်သုံးပုံကို ကုန်စင်အောင်တတ်မြောက်လာသော ဆရာတော်ကြီးဖြစ်လာတော့ တိပိဋကဓရဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ‘ဗုဒ္ဓအစ-ဗုဒ္ဓအလယ်-ဗုဒ္ဓအဆုံး’ဟု (ဗုဒ္ဓကိုယ်တော် ပြီးသည့်နောက် ထိုခေတ်က အဋ္ဌကထာကျမ်းပြုအရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇယာသတို့နှင့် နီးနွယ်ဂုဏ်ပြုပြီး) ဦးပုတ်မှ ဦးဗုဒ္ဓဟု တွင်လာကြောင်း ဓမ္မာစရိယ ဆရာဦးဌေးလှိုင်က ပြောဖူးပါတယ်၊ မုံရွေးဆရာတော်ကြီးကတော့ မဟာထေရ်အချင်းချင်း ‘ကိုစက်’ (ဦးစက္ကိန္ဒကို ချုံး၍)ဟုခေါ်ကြောင်း ချောင်းဦးမောင်စန္ဒာပြုစုတဲ့ မုံရွေးစာပေယဉ်ကျေးမှုစာအုပ်မှာ ဖတ်ရဖူးပါတယ်”

“အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကော ပြန်ကြပါသေးသလား”

“ညောင်တုန်းမြို့ ရွှေဟင်္သာတောရ သီရိမဟာမင်္ဂလာတိုက် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတစံကျောင်းဆရာတော်ဘုရားက လောကနိတိဖွင့်အကျယ်လက်စွဲ ဟူ၍ ပထမတွဲမှာ အကျယ်တဝင့်ပြန်ဆိုထားပါတယ်၊ ထိုဆရာတော်ကြီးက မူရင်း သက္ကတဘာသာကျမ်းကိုပါ ကြည့်ရှုသုံးသပ်ပြီး ဇာတ်နိပါတ်အဋ္ဌကထာများပါ ထည့်သွင်းဖြည့်စွက် ရေးသားတော်မူပါတယ်၊ ကျမ်းပြီးနစ် ၁၂၈၉ ခုနှစ်၊ တော်သလင်းလဆန်း ၁၁ ရက်၊ အင်္ဂါနေ့တွင်ပြီးသည်ဟု ဟံသာဝတီတိုက်ထုတ်စာအုပ်မှာဖော်ပြထားပါတယ်၊ ဒုတိယတွဲနှင့် တတိယတွဲကိုတော့ ဆရာတော်ကြီး၏ တပည့်ရင်း အရှင်ဇေတ(အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ) ဆရာတော်က ဆက်လက်ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်”

“အင်း... အလွန်အနှစ်သာရရှိတဲ့ကျမ်းဖြစ်၍ ဆရာတော် ဆရာတော်ကြီးများက တလေးတစား ရေးသားပြန်ဆို သင်ပြပေးတော်မူကြပေတာပေါ့နော်”

“ဒါကတော့ ယုံမှားသံသယရှိဖို့မလိုပါဘူး၊ ရတနာပုံခေတ် အမှာ

တော်ရေးမင်း ဦးရှင်ကလေးဆိုသူ ပညာရှိကြီးကလည်း ထိုလောကနီတိ ကျမ်းစာကိုယ်ကို ပျို့အဖြစ်ရေးပါသေးတယ်။ ထိုပျို့စာကိုယ်နှင့်အဖြေကို ၁၉၄၁ ခုနှစ်မှာ ဆရာမာဃက ဖွင့်ဆိုထားပါသေးတယ်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်မှာ တော့ သီရိပုံချိဆရာကြီးဦးသာမြတ်က ပါဠိစာကိုယ်မပါဘဲ ဂါထာပုဒ်စဉ် အလိုက် မြန်မာပြန်သက်သက်ရေးသားထားပါတယ်။ ဓမ္မပဒကို မြန်မာသက် သက်ပြန်ထားသော ဆရာကြီးဦးဖိုးလတ်၏ စာအုပ်ကဲ့သို့ပေါ့။”

“ကဲ...တို့က ဘယ်လိုဆွေးနွေးကြလျှင်ကောင်းမလဲ”

“တို့ဖတ်ဖူးသမျှ မှတ်ဖူးသမျှခြုံငုံပြီး မင်္ဂလသုတ်ကို ဆွေးနွေးသလို ဆွေးနွေးကြရုံပေါ့။ မကောင်းဘူးလား၊ အခုဆွေးနွေးတာလောက်ကို လောက နီတိ နိဒါန်းလို့သဘောထားပြီး နောက်တစ်ပတ်မှစကြရအောင်”

ပဏ္ဍိတကဏ္ဍ
ပညာရှိအကြောင်းဆိုင်ရာအခန်း
The Wise Man

၁။ လောကနီတိံ ပဝက္ခာမိ၊

နာနာသတ္တ သမုဒ္ဓဋ္ဌံ။

မာဂဓေနေဝ သံဓေပံ၊

ဝန္တိတော ရတနတ္ထယံ။

အဟံ=ငါသည်။ ရတနတ္ထယံ=ရတနာသုံးပါးတို့၏အပေါင်းကို၊ ဝန္တိ တွာ=ရှိခိုးပြီး၍၊ နာနာသတ္တသမုဒ္ဓဋ္ဌံ=အထူးထူးသောကျမ်းတို့မှ ထုတ်အပ် သော၊ လောကနီတိံ=လောကနီတိအမည်ရှိသောကျမ်းကို၊ မာဂဓေနေဝ=မာ ဂဓ ဘာသာဖြင့်သာလျှင်၊ သံဓေပံ-သံဓေပေန=အကျဉ်းအားဖြင့်၊ ပဝက္ခာမိ= ဟောပေလတ္တံ့။

1. Having paid homage to the Three Gems, I recite concisely in Magadhese the "Lokaniti," extracted from various treatises.

“စတုရင်္ဂဗလ အမတ်ကြီး၏ ဂါထာကို ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓက မြန်မာပြန် ထားတဲ့အနက်ဖြစ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာပညာရှိမှန်သမျှ ကျမ်းတစ်စောင်တစ် ဖွဲ့ကို ရေးသားပြုစုတဲ့အခါ ဦးစွာပထမ ပဏာမအနေဖြင့် ဘုရား တရား

သံဃာ ရတနာသုံးပါးတို့ကို ရိုသေမြတ်နိုးရိုးစီးပြီးမှ စီရင်ကြရိုးဖြစ်တယ်။ ကျမ်းပြီးနိဂုံးကျပြန်တော့လည်း ‘ပု၊ဒိ၊အာ’နှင့် ပြည့်စုံရပါလို့၏လို့ ဆုတောင်း လေ့ရှိကြတယ်။ ပု၊ ဒိ၊ အာ ဆိုတာ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်၊ အာသဝက္ခယဉာဏ်ပေါ့”

“ဒါလောက်တော့ ငါသိပါတယ်ကွာ”

“ကဲ... ဒါဖြင့်ရိုးစီးခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ကိုပြောပြစမ်း”

“မိမိပြုသောကျမ်းမှာ အမှားအယွင်းမရှိ ပြီးမြောက်အောင်မြင်နိုင်စေဖို့”

“အေး...ဗုဒ္ဓမတ္တညု ဗုဒ္ဓအလိုတော်ကျ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်မှ ဖောက်ပြန်တိမ်းစောင်းခြင်းမရှိဖို့က အလွန်အရေးကြီးလို့ဖြစ်တယ်။ နိဂုံးဆုတောင်းကတော့မိမိ၏ ဓမ္မတ္တဒေသနာတရားတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြဟောကြားသော ဓမ္မဒါနကုသိုလ်အတွက် ဆန္ဒပြုခြင်းဖြစ်တယ်”

“ရှေးပညာရှိ လူပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ၊ ဆရာတော်ကြီးများက ရေးကတည်းက ဓမ္မဒါနအတွက် ရေးတော်မူခဲ့ကြတယ်”

- ၂။ နိတိလောကေ ပုရိသဿ သာရော၊
- မာတာ ပိတာ အာစရိယောစ မိတ္တော။
- တသ္မာဟိ နိတိံ ပုရိသော ဝိဇ္ဇော၊
- ဉာဏီမဟာ ဟောတိ ဗဟုဿုတောစ။

ဟိ=ဂုဏ်အထူးကား၊ နိတိံ=နိတိကျမ်းသည်၊ လောကေ=လောက၌၊ ပုရိသဿ=ယောက်ျား၏၊ သာရော=အနှစ်လည်းမည်၏၊ မာတာပိတာ=အမိအဖလည်းမည်၏၊ အာစရိယောစ=ဆရာလည်းမည်၏၊ မိတ္တောစ=အဆွေ ခင်ပွန်းလည်းမည်၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ နိတိံ=နိတိကျမ်းကို၊ ဝိဇ္ဇော= တတ်သော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ ဗဟုဿုတော=များသော အကြား အမြင်ရှိသော၊ မဟာ=မြတ်သော၊ ဉာဏီ=ပညာရှိသည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏။

2. The "Niti," in this world, is a man's substance, his father, his mother, his teacher, his friend: a person, therefore, knowing the "Niti," is a wiseman, both excellent and well informed.

“အဓိပ္ပာယ်က ရှင်းနေပါပြီ။ ယောက်ျားကောင်းတို့ မည်သည်အနှစ် ပညာရှိရမယ်၊ ‘အနှစ်ပညာမရှိပါက အင်္ဂါခြေလက် ယောက်ျားလျက်လည်း မိန်းမထက်သာ ယုတ်မာဆိုးရွား မိုက်လုံးထွားသည် နွားနှင့်ကျားနှင့် အတူတည်း’လို့ မန်လည်ဆရာတော်ဘုရားက မဟာသုတကာရီ မဃဒေဝလင်္ကာကြီးမှာ ရေးထားသလိုပေါ့။ အနှစ်သာရ ပညာသာ မရှိခဲ့လျှင် ယောက်ျားကြီးကြီးမားမားဖြစ်နေပေမယ့် ယုတ်နိမ့်ပါတယ်လို့ သတ်မှတ်ကြတဲ့ မိန်းမတွေထက် ညံ့ဖျင်းဆိုးရွားပြီး မိုက်လုံးကြီးတတ်ကြတယ်။ ထုံထိုင်းတဲ့ နေရာမှာ နွားသတ္တဝါလို၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့နေရာမှာ ကျားသတ္တဝါလို ဖြစ်တတ်တယ်တဲ့။ ဒါကြောင့် လောကနိတိကျမ်းဟာ ယောက်ျားတို့ တတ်အပ်တဲ့အနှစ်သာရဖြစ်ပါတယ်”

“အမိအဖ၊ ဆရာသမား၊ မိတ်ဆွေများနှင့်လည်း ဥပမာတင်စား ထားသေးတယ်နော်”

“ဟုတ်ပါတယ်။ ဘေးအန္တရာယ်မှ ကင်းဝေး၍ အေးငြိမ်းသာယာစွာ ရှိနိုင်တာကို အမိအဖနှင့်နှိုင်းဆိုထားပါတယ်။ အသိဉာဏ်တိုးပွားနိုင်တာကြောင့် ဆရာနှင့်နှိုင်းဆိုထားပါတယ်။ အကြံကောင်းဉာဏ်ကောင်းများရနိုင်တဲ့အတွက် အဆွေခင်ပွန်းကဲ့သို့ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့်နိတိကျမ်းကို များပြားသော ဗဟုသုတ အကြားအမြင် အလို့ငှာ သင်ကြားသင့်တယ်။ ဒါဟာ အကျဉ်းချုပ်ဆိုလိုခြင်းပါ”

- ၃။ အ လသဿ ကုတော သိပ္ပံ၊
- အ သိပ္ပဿ ကုတော ဓနံ။

အ ဓနဿ ကုတော မိတ္တံ၊
အ မိတ္တဿ ကုတော သုခံ။
အ သုခဿ ကုတော ပုညံ၊
အ ပုညဿ ကုတော ဝရံ။

အလသဿ=ပျင်းသောသူအား၊ ကုတောသိပ္ပံ=အတတ်ဘယ်မှာ တတ်အံ့နည်း၊ အသိပ္ပဿ= အတတ်မရှိသောသူအား၊ ကုတောဓနံ=ဥစ္စာ အဘယ်မှာရအံ့နည်း၊ အဓနဿ=ဥစ္စာမရှိသောသူအား၊ ကုတောမိတ္တံ= အဆွေ ခင်ပွန်း အဘယ်မှာရအံ့နည်း၊ အမိတ္တဿ= အဆွေခင်ပွန်း မရှိသော သူအား၊ ကုတောသုခံ=ချမ်းသာအဘယ်မှာရအံ့နည်း၊ အသုခဿ= ချမ်းသာ မရှိသောသူအား၊ ကုတောပုညံ=ကောင်းမှု အဘယ်မှာ ပြုရအံ့နည်း၊ အပုညဿ =ကောင်းမှု မရှိသောသူအား၊ ကုတောဝရံ=နိဗ္ဗာန်ကို အဘယ်မှာ ရနိုင်အံ့နည်း။

3. How can there be proficiency for one who is idolent, wealth for one without proficiency, friendship for one without wealth, happiness for the friendless, merit for the unhappy, and Nibban for the unmeritorious person?.

“အဲဒါဟာ လောကနီတိရဲ့ ‘မူ’ လို့ ပြောရမယ်ထင်ပါတယ်။ ယခုလို ဂါထာ အနှုန်းအဖွဲ့မျိုး ဘယ်စာပေမှာမှ မတွေ့ခဲ့သေးပါဘူး။ လောကနီတိမှာ သာ တွေ့ရတဲ့ တစ်ခုတည်းသော ‘ဟန်’ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂါထာက ဆိုလို့ ပြောလို့လည်း ခံတွင်းတွေ့တယ်။ ဆိုလိုချက်ကလည်း ထိထိမိမိရှိတယ် မဟုတ်လား။”

“ဟုတ်တယ်။ အမေးအဖြေကလေး စပ်ဟပ်ထားတာ လှလည်းလှ၊ နှစ်လိုစရာလည်းဖြစ်တယ်။ အဓိပ္ပာယ်ကလည်းပေါ်လွင်လို့ နားမလည်စရာ မရှိပါဘူး။”

“သည်လို အဆုံးအမမျိုး မွေနှိတ်မှာလည်း တိုက်ရိုက်တူညီနေတာရှိ နေတယ်။ ဒါကြောင့် လောကနီတိကိုပြုစုခဲ့သောဆရာသည် အထူးထူးသော ကျမ်းကောင်းကျမ်းမွန်များမှထုတ်၍ ‘ဟင်းလေးအိုး’ သဖွယ်စီရင်ခြင်းဖြစ် တယ်ဆိုတာထင်ရှားပါတယ်။”

“အဲသည် မွေနှိတ်ဆိုတာလည်း မူလသက္ကတဘာသာနှင့်ရှိပြီး အိန္ဒိယ ကျမ်းပဲလား။”

“ဟုတ်ပါတယ်။ ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက် မတိုင်မီကတည်းက မြန်မာပြည်ကို ရောက်ရှိခဲ့တယ်။ တိပိဋကလင်္ကာရ မဟာဓမ္မရာဇဂုရု ဘွဲ့ခံ သာသနာပြု ပထမဗျာကရာဆရာတော်ကြီးက မာဂပေါဠိဂါထာသို့ ပြန်ဆို တော်မူခဲ့တယ်။ ၎င်းကိုမှတစ်ဖန် စစ်ကိုင်းစဉ်ပါတောရဆရာတော်က ဘကြီး တော်လက်ထက်မှာ ကဗျာလေးဆစ်ချိုးဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားလို့ ‘မွေနှိတ်ချိုး’ ဟူ၍ ခေါ်တွင်လာကြောင်း မှတ်သားရပါတယ်။ လောကနီတိ အဆိုနှင့် ‘သဘောသွား’ တူတာကိုနားထောင်ကြည့်ပါ။”

ကျင့်မှုရာ မှုခပ်ပျင်းနှင့်၊ သွပ်ဖျင်း သူယုတ်တေ၊
တတ်ပညာ ပဇာတတ်ပါအံ့၊ များမှတ်ကြလေ။
အတတ်ကို မရှာဖွေလျှင်၊ ဥစ္စာတွေ ရရေး၊
ဘယ်နှယ့်ကြံဖန်မြောက်ပါမယ်၊ မိုးလောက်ကွာဝေး။
ဥစ္စာကံ နည်းလို့၊ လက်ချည်းရှိသူမှာ၊
ဆွေခင်ပွန်း၊ ချစ်ကျွမ်းဘယ်နှယ်မှန်းပါအံ့၊ နွမ်းတဲ့မျက်နှာ
ခင်ပွန်းကွာ၊ ချမ်းသာရပဲ
သုခစည်းစိမ်နှင့်၊ ပင်ရိပ်ငြိမ် ခိုမအောင်း၊ ကောင်းမှုချို့မြဲ။
ကုသိုလ်ပုညကို၊ မရတဲ့သူမှာ
စိန်ကျောက်ကယ်မိမာန်နှင့်၊ စိတ်သန်ရာ ရွယ်မကျ၊ ဝေးလှနတ်ရွာ။
ကုသိုလ်ကံ မြောက်မချီးလို့၊ ခြောက်သီးနတ်ရွာကို။

လပ်ကွာတဲ့သူအား။
 ရမ္မက်ကယ် ခွာကန်လို့၊ နိဗ္ဗာန်ကို ဘယ်မှာရောက်ပါ့မယ်၊
 အထောက်ကယ် မျှော်ခေါ်ကြည့်၊ ဝေး၏ခေါင်ဖျား။ ။
 “အေး ဟုတ်တယ်၊ ယခု လေးဆစ် ၃ ပုဒ်ဟာ အလသဿကုတော
 သိပ္ပံ ဂါထာတစ်ပုဒ်ကို ဖွဲ့ထားတာပဲ”
 “ရှေ့ကိုဆက်တဲ့အခါမှာလည်း ရံဖန်ရံခါတွေ့ရလိမ့်ဦးမယ်၊ ဓမ္မနီတိ
 သာမကဘူး၊ စာဏကျနီတိကျမ်းနှင့် တထေဝ=တူညီနေတာတွေလည်း
 မှတ်သားရဦးမယ်၊ ကဲ...ဆက်ကြဦးဖို့”

၄ ။ သိပ္ပာ သမံ ဓနံ နတ္ထိ၊
 သိပ္ပံ စောရာ နဂဏ္ဍိန္နိ။
 ဣဓလောကေ သိပ္ပံ မိတ္တံ၊
 ပရလောကေ သုခါဝဟံ။

သိပ္ပာ=အတတ်နှင့်၊ သမံ=တူသော၊ ဓနံ=ဥစ္စာသည်၊ နတ္ထိ= မရှိ၊ သိပ္ပံ=
 အတတ်ကို၊ စောရာ=ခိုးသူတို့သည်၊ နဂဏ္ဍိန္နိ=မယူနိုင်ကုန်၊ ဣဓ လောကေ=
 ဤလောက၌၊ သိပ္ပံ=အတတ်သည်ကား၊ မိတ္တံ=အဆွေခင်ပွန်းဖြစ်၏၊ ပရ
 လောကေ=တမလွန်ဘဝ၌၊ သုခါဝဟံ=ချမ်းသာကိုဆောင်တတ်၏။

4. Wealth is not equal in value to learning. Thieves
 do not take away learning: it is friendship in this
 world, and the bearer of happiness in the next.

ဤအပိုဒ်မှာလည်း ဓမ္မနီတိနှင့်တစ်ထပ်တည်းကျနေတာ တွေ့နိုင်ပါ
 တယ်။

ပညာကို ဘယ်လူဆိုးတို့၊ ယူခိုးလို့ ပါပါ့မယ်။
 အတတ်ကယ်အလိမ္မာနှင့်၊ ဥစ္စာဘယ်တူကြလိမ့်၊
 လောကလူဝယ်။

သိ ကြား မြင် လုံလောက်က၊ မျက်မှောက်ကယ် သည်ကိုယ်ဝယ်။
 ရလွယ်၏ခင်ပွန်း။
 တမလွန် နောင်ခါကောင့်၊
 မြိုက်ချမ်းသာ ပိုမိုမြင့်၊ ကံဆင့်တောက်ထွန်း။ ။
 “ဟုတ်တယ်နော်၊ သဘောအဓိပ္ပာယ်ခြင်း ထပ်တူထပ်မျှပါပဲ”
 “အဲသည်အဖွင့်ကို ရွှေဟင်္သာဆရာတော်ကြီးက ဤကဲ့သို့ဖွင့်ဆိုထား
 ပါတယ်”

“ဤလောက၌ မည်သည့်ဥစ္စာပစ္စည်းမျိုးမဆို ရန်သူမျိုးငါးပါးကြောင့်
 ပျက်စီးစေတတ်တာ ဓမ္မတာဖြစ်ချေသည်။ သို့မဟုတ် စားသောက်သုံးစွဲ
 ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်းအားဖြင့်လည်း ကုန်ခန်းနိုင်သည်။ အတတ်ပညာ
 တည်း ဟူသောဥစ္စာကိုမူကား ရန်သူမျိုးငါးပါးတို့က မဖျက်ဆီးနိုင်၊ ပေးကမ်း
 စွန့်ကြဲခြင်းအားဖြင့်လည်း မကုန်နိုင်၊ သူတစ်ပါးအား သင်ကြားပို့ချပေးခြင်း
 ကြောင့် တိုးပွား၍ပင်လာနိုင်သည်။ မိမိသွားလေရာတွင် အမြဲမကွာပါနေခြင်း
 ကြောင့် အကျိုးစီးပွား လိုလားလှသည်ဟု ဆိုသော အဆွေခင်ပွန်းထက်
 မွန်မြတ်သည်။ ယခုလောက တမလွန်လောကအတွက် အမြတ်ဆုံး
 အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါသည်တဲ့”

“ရွှေဟင်္သာဆရာတော်ကြီးအဖွင့်က ပို၍ကျယ်တယ်ထင်တယ်”
 “ခေါ်ကတည်းက ‘အဖွင့်ကျယ်လက်စွဲ’လို့ ခေါ်ထားတာပဲ၊ နောက်
 တစ်ပုဒ်ကိုနာပါဦး”

၅ ။ အပ္ပကံ နာတိ မညေယျ၊
 စိတ္တေ သုတံ နိဓာပယေ။
 ဝမ္ဘိကာဒက ဗိန္နုဝ၊
 စိရေန ပရိပူရတိ။

သုတံ=အကြားအမြင်ပညာကို၊ အပ္ပကံ(အပ္ပကံဣတိ)=မပြောပဖွယ်

အနည်းငယ်ဟူ၍၊ နာတိ မညေယျ=မထီမဲ့မြင် မအောက်မေ့ရာ၊ စိတ္တေ= မိမိစိတ်ထဲ၌၊ နိဗ္ဗာပယေ=ကောင်းစွာ သင်ကြား သွင်းထားရာသာလျှင် သတည်း၊ ဝမ္ဘိ ကောဒက ဗိန္နုဝ=မြေကိုလောင်းဖို့ ခြံတောင်ပို့နှင့် နှိုင်းစို့ တစ်ဖြာ ကြာရှည်ဆင်းလျှောက် မိုးရေပေါက်ကဲ့သို့၊ စိရေန=ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှည်ကြာသဖြင့်၊ ပရိပူရတိ=ပြည့်လေ၏။

5. One should not despise a little; he should keep in his mind what has been acquired: drops of water and an anthill will fill it at length.

“အဲသည် နိဿယကိုထပ်မံ၍ စကားပြေပြထားတာကလည်း ပေါ်လွင်အောင် ဆိုထားတယ်။ လောကမှာ မည်သည့်အရာဖြစ်စေ တစ်ကြိမ်တည်း တစ်ခါတည်းနှင့်ပြီးမြောက်တယ်လို့ မရှိပါဘူးတဲ့။ ‘ရေမပြည့်ကြီးကို တစ်နေ့တည်းဖြင့် တည်သည်မဟုတ်’ ဆိုတဲ့စကားလို တစစ တရွေ့ရွေ့လုပ်ဆောင်ကြရပါတယ်တဲ့။ သရက်ပင်စိုက်တဲ့အခါ ခုချက်ချင်းကြီး၊ ခုချက်ချင်း သီးနိုင်တာမဟုတ်သော်လည်း ဥယျာဉ်မှူးက နောင်တစ်နေ့ သီးမည့်အချိန်ကိုမျှော်၍ ယခုကတည်းက ကောင်းမွန်စွာ ဝါယာမစိုက်သကဲ့သို့၊ အတတ်ပညာကိုလည်း တစ်နေ့တည်း တစ်ထိုင်တည်းနှင့်ပြည့်စုံနိုင်တာ မဟုတ်လို့ ကာလရှည်လျားသင်ကြားရာမှာ စိတ်မပျက် အားမလျော့သင့်ပါဘူးတဲ့။ ခြံပုရွက်သတ္တဝါကလေးများဟာ တစစနှင့်တောင်ပို့ဖြစ်အောင်စုကြသလို၊ တံစက်မြိတ်မှ တစ်ပေါက်ချင်းကျသောမိုးရေကြောင့် အိုးကြီးခွက်ကြီး ပြည့်ရသလို သဘောထားပြီး ပညာကိုလည်း နည်းနည်းချင်း စိတ်ရှည်ရှည်နှင့် ဆည်းပူးယူကြရမယ်တဲ့”

“အဲ-ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော်ကလည်း လောကသာရဆုံးမစာမှာ-

‘စေမြေသိပ်သည်း ရွေ့ရွေ့ဆည်းသော် စရည်းအိုးခွက် ကြီးစွာလျက် တည့် တံစက်ကျများ ပြည့်သောလားသို့ ပျား၏နည်းထုံး မှတ်ကျင့်သုံး၍

ခြံပုန်းတောင်ပို့ ဖို့သည့်ခြင်းရာ လူလိမ္မာတို့ ဥစ္စာဆည်းထွေ တတ်လှစေလော့”

“ထိုသည့်နောက် ‘ဟိတောပဒေသ’ မှာလည်း အပိုဒ် ၁၀ မှာ ဤဝါကျမျိုးအတိုင်းဖော်ပြထားပါတယ်”

“အဲသည်အကြောင်းအရာက အသုံးကျလွန်းလို့ စာပေတိုင်းမှာ ဆုံးမကြတာဖြစ်မယ်၊ စကားပုံတောင်ရှိသေးတယ်မဟုတ်လား၊ ဥစ္စာရှာ ပမာသုဖုန်းစား၊ ပညာရှာ ပမာနိပုန်းစား”

“အမယ်-မင်းက သတိရပေတယ်၊ ဟုတ်တယ်၊ သူတောင်းစားများဟာ တွေ့တဲ့လူတိုင်းကို အသနားခံပြီးတောင်းလို့ တစ်ပြားတစ်ချပ် စသည်အားဖြင့်ရကြတယ်၊ အဲသည်တစ်ပြားတစ်ချပ်တွေကိုစုလိုက်လျှင် စားလောက်သောက်လောက်ဖြစ်လာတယ်၊ အဲသည်ဥပမာလို ဥစ္စာရှာတဲ့လူလည်း နည်းနည်းချင်းစုဆောင်းလျှင် ငွေရှင်ကြေးရှင်ဖြစ်နိုင်တယ်။ ပညာရှာပမာ နိပုန်းစားဆိုတာကျတော့ နို့သာထွက်မယ်ဆိုလျှင် အသားမည်းသူ၊ အသားဖြူသူ၊ ရုပ်ချောသူ၊ ရုပ်ဆိုးသူ၊ ဂုဏ်ရှိသူ၊ ဂုဏ်မဲ့သူမရွေး ထိုကလေးအမေထံမှနည်းနည်း၊ ဤကလေးအမေထံမှနည်းနည်း စို့ယူ၍ ကြီးပြင်းရသလို ပညာရှာသူလည်း ပညာပေးနိုင်သူဆိုလျှင် လူမျိုးမရွေး ဂုဏ်ရှိဂုဏ်မဲ့မရွေး ချဉ်းကပ်ပြီး ပညာကိုရအောင်ယူရမယ်လို့ ဆိုတာဖြစ်တယ်၊ လောကနိတိကို အကျယ်ချဲ့ရလျှင် အများကြီးပြောနိုင်ပါလိမ့်မယ်”

၆။ ခုဒ္ဒန္တိ နာတိမညေယျ၊
ဝိဇ္ဇံဝါ သိပ္ပ မထဝါ။
ဧကမ္ပိ ပရိယောဒါတံ၊
ဇီဝိတ ကပ္ပကာရဏံ။

ဝိဇ္ဇံ ဝါ=နှုတ်မှုပညာကိုလည်းကောင်း၊ အထ=ထိုမြို့(ထိုမှတစ်ပါး) သိပ္ပဝါ=လက်မှုပညာကိုလည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒန္တိ=ငယ်၏ဟူ၍၊ နာတိမညေယျ

=မအောက်မေ့ရာ၊ ပရိယောဒါတံ=ကုန်စင်အောင်တတ်မှုကား၊ ဧကမ္ပိ= တစ်ခုသောအတတ်သည်လည်း၊ ဇီဝိတ ကပ္ပကာရဏံ= အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းဖြစ်ပါသတည်း။

6. One should despise neither science nor art, saying to himself "It is of little consequence:" even one learnt to perfection is a suitable mean of livelihood.

“အဓိပ္ပာယ်က ရှင်းနေပါပြီ၊ ဟိုစစ် သည်စစ် တစ်ပိုင်းတစ်စတတ် ထားသော ကြီးကျယ်တဲ့ပညာများထက် ‘ရေဆုံးရေဖျား’ အကုန်အစင်တတ် ထားသောတစ်ခုတည်းသော အသေးအမွှားပညာကလေးက အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်း ကောင်းကောင်းလုံလောက်ပါလိမ့်မယ်”

“လောကသာရဆုံးမစာမှာတော့ ‘ပညာရှိတို့ တတ်သိအပ်စွ ထိုသိပ္ပံကို နှံ့မျှလုံးခြုံ မတတ်တုံလည်း တစ်စုံတစ်ခု တတ်အောင်ပြု၍ လူမှုကုန်အောင် စီးပွားဆောင်လော့’ လို့ ဆုံးမထားပါတယ်”

၇။ သေလေ သေလေ န မဏိက္ကံ၊

ဂဇေ ဂဇေ န မုတ္တိကံ။

ဝနေ ဝနေ န စန္ဒနံ၊

ဌာနေ ဌာနေ န ပဏ္ဍိတံ။

သေလေ သေလေ=တောင်တောင်ဟူသမျှ၌(တောင်တိုင်း တောင် တိုင်းမှာ)န မဏိက္ကံ=ပတ္တမြားမရှိ၊ ဂဇေ ဂဇေ=ဆင် ဆင်ဟူသမျှ၌၊ န မုတ္တိကံ =အမြဲတေမရှိ၊ ဝနေ ဝနေ=တောတောဟူသမျှ၌၊ န စန္ဒနံ=စန္ဒကူးမရှိ၊ ဌာနေ ဌာနေ=အရပ်တိုင်း အရပ်တိုင်း၌၊ န ပဏ္ဍိတံ=ပညာရှိသုခမိန် မရှိ။

7. There is not a gem in every rock nor pearl in every elephant, not sandal-wood in every forest,

nor erudition in every place.

“အမြဲတေဆိုတာ ပုလဲကိုခေါ်တာပဲ မဟုတ်လား”

“ဟုတ်ပါတယ်၊ ပုလဲမျိုး ၈ ပါးရှိတယ်လို့ တွေ့ဖူးပါတယ်၊ ၁-ဟတ္ထိ ကမ္ဘ=ဆင်ဦးကင်းမှဖြစ်သောပုလဲ၊ ၂-ဝရာဟဒါဌ=ဝက်စွယ်၌ဖြစ်သောပုလဲ၊ ၃-ဝလာဟက=တိမ်တိုက်၌ဖြစ်သောပုလဲ၊ ၄-ဝေဠု=ဝါး၌ဖြစ်သောပုလဲ၊ ၅- မစ္ဆသီရ=ငါးဦးခေါင်း၌ဖြစ်သောပုလဲ၊ ၆-ဘုဇင်္ဂသီသ=မြွေဦးခေါင်း၌ဖြစ် သောပုလဲ၊ ၇-သင်္ခံ=ခရုသင်း၌ ဖြစ်သောပုလဲ၊ ၈-သိပိ=ယောက်သွား ‘ကမာ’ မှ ဖြစ်သောပုလဲ”

“ပုလဲရဲ့ ဂုဏ်သတ္တိဟာ ဘယ်လိုရှိသလဲ”

“နဝရတ်ကိုးပါး၊ ဂုဏ်စွမ်းအားကား၊ ပတ္တမြားဘုန်းတောက်၊ မြ ကျောက် အေးချမ်း၊ စိန်စွမ်းဂုဏ်ရောင်၊ ကြောင်ကားသိဒ္ဓိ၊ မဏိနီလာ၊ မေတ္တာ ကံချုပ်၊ ဂေါ်မှတ်ခွန်အား၊ ဥဿဖယားကျန်းမာ၊ သန္တာကြီးကံ၊ ပုလဲ ကျက် သရေ၊ ကွန်ကွန်ဝေသည်၊ ကိုးထွေနဝရတ်စွမ်းရည်တည်း” ဆိုတော့ ပုလဲမှာ ကျက်သရေရှိတယ်ပေါ့၊ ဂါထာတစ်ပုဒ်လုံးရဲ့ဆိုလိုရင်းကတော့ နေရာတိုင်း အရပ်တိုင်းမှာ ပညာရှင်များ မရှိတတ်ဘူးလို့ဆိုတာပါပဲ”

၈။ ပဏ္ဍိတော သုတသမ္ပန္နော၊

ယတ္ထ အတ္ထိတိ စေ သုတော။

မဟုဿာဟေန တံ ဌာနံ၊

ဂန္ထဗ္ဗံ သုတေသိနာ။

သုတသမ္ပန္နော=သုတနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ယတ္ထ=အကြင်အရပ်၌၊ အတ္ထိတိ=ရှိ၏ ဟူ၍၊ စေသုတော=အကယ်၍ ကြား ငြားအံ့၊ တံဌာနံ=ထိုအရပ်သို့၊ သုတေသိနာ= သုတကိုရှာသော အမျိုးကောင်း သားသည်၊ မဟုဿာဟေန=သည်းစွာအားထုတ်သဖြင့်၊ ဂန္ထဗ္ဗံ= သွားရာ သလျှင် ကတည်း။

8. If it be know where a wise man, full of learning, is one in search of knowledge should eagerly repair to that place.

“အရပ်တိုင်း အရပ်တိုင်းမှာ ပညာရှိ မပေါ်-မရှိ-ဆိုတဲ့အပိုဒ် ၇ နှင့် ဆက်ယူရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ထိုသို့ ပညာရှိရှားတဲ့အတွက် ပညာရှိ တစ်ဦး တစ်ယောက်ရှိတယ်လို့ကြားရင် ထိုအရပ်ကို အားကြီးမာန်တက်သွားရမယ်။ ပညာ သင်ယူရမယ်လို့ဆိုလိုတာဖြစ်တယ်”

“လောကနီတိဆရာခေတ်က တက္ကသိုလ်ပြည်က ဒိသာပါမောက္ခ ဆရာကြီးများရဲ့ခေတ်ဖြစ်တယ်။ အတိုင်းတိုင်းအပြည်ပြည်က မင်းညီမင်း သားများ ဝေးလံသီခေါင်သောတက္ကသိုလ်ပြည်သို့ ကန္တာရအတန်တန် ကျော် ဖြတ်ပြီး သွားရောက်ကြရတာ။ ဒါကိုအားကျစေချင်လို့ပြောတာ။ အဲသည်လို သွားပြီးတော့ ဘယ်လိုသင်ယူမလဲဆိုတာ နောက်အပုဒ်နှင့်ဆက်ကြည့်”

၉။ သိနေ သိပွဲ သိနေ ဓနံ၊
သိနေ ပဗ္ဗတ မာရဟံ။
သိနေ ကာမဿ ကောဓဿ၊
ဣမေ ပဉ္စ သိနေ သိနေ။

သိပွဲ=အတတ်ကို၊ သိနေ=ဖြည်းဖြည်းသင်ရာ၏။ ဓနံ=ဥစ္စာကို၊ သိနေ=ဖြည်းဖြည်းရှာရာ၏။ ပဗ္ဗတံ=တောင်ကို၊ အာရဟံ=အာရဟန္တာ=တက်သော သူသည်။ သိနေ=ဖြည်းဖြည်းတက်ရာ၏။ ကာမဿ=ကာမဂုဏ်ကို၊ သိနေ=ဖြည်းဖြည်းတစ်စတစ်စသာလျှင် အလိုရှိရာ၏။ ကောဓဿ=အမျက်ကို၊ သိနေ=ဖြည်းဖြည်းထွက်ရာ၏။ ဣမေပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့ကို၊ သိနေ သိနေ =ဖြည်းဖြည်း ဖြည်းဖြည်း တစ်စ တစ်စသာ အလိုရှိရာ၏။

9. Learning comes by degrees, wealth little by little, climbing a montain is done gradually, love

comes by degrees, anger little by little, these five littleby little.

“ပညာကိုသင်ရာမှာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းအတိုင်း အစမှအဆုံးအထိ ကြေ ကြေညက်ညက်ရှိအောင် အချိန်ယူပြီး တဖြည်းဖြည်းသင်ယူရမယ်။ အချိန်တို သင်နည်းဆိုပြီး မြန်မြန်ပြီးအောင် ဖြတ်လမ်းကသင်လျှင် တတ်သလိုလိုတော့ ရှိပါရဲ့။ စာမေးပွဲတော့ အောင်ချင်အောင်လိမ့်မယ်။ ရေရေလည်လည်ပတ်ပတ် နပ်နပ် တော့မတတ်နိုင်ဘူး။ ထမင်းအိုးများ မီးပြင်းပြင်းထိုးပြီး အလောသုံး ဆယ်တည်ပြီး အလောသုံးဆယ်နှပ်လျှင် ပတ်ပတ်လည်မှာ နပ်တဲ့ နေရာက နပ်။ မနပ်တဲ့နေရာက မနပ်။ စားမရအောင်ရှိတတ်တယ်။ အတတ်ပညာမှာ လည်း ထိုနည်းအတိုင်းပဲ။ အောက်ခြေသိမ်းမှစ၍ တတ်မလာရင် အလုပ်က ကြီးကျယ်လေ ဆုံးရှုံးမှုများလေပဲ”

“ဥစ္စာကို ဖြည်းဖြည်းရှာရမယ်ဆိုတာကျတော့ကော၊ မြန်မြန်စီးပွားဖြစ် လျှင်ကောင်းတာပေါ့”

“မြန်မြန်စီးပွားဖြစ်ချင်ကြလို့ မတော်လောဘနှင့်ရှာလျှင် ထောင်ထဲ ရောက်ကုန်တာပေါ့။ တစ်နေ့ကို ရွှေဥတစ်လုံးတစ်လုံး ဥပေးနေတဲ့ငန်းမကြီး ကို ရွှေဥများများ မြန်မြန်လိုချင်လို့ ရင်ကိုခွဲလိုက်တော့ ဘယ်လိုဖြစ်မလဲ”

“အင်း ဟုတ်တာပဲ။ တောင်ကိုတက်ရာမှာတော့ သိသာပါတယ်။ မြန် မြန်ရောက်ချင်ဇောနဲ့ ပြေးသာတက်လျှင် အမောဆိုပြီးသေမှာပဲ။ ကာမဂုဏ် ခံစားရာမှာဆိုတာတော့ကော”

“လောကနီတိဟာ ပုရိသယောက်ျားတွေကို ဦးစားပြုပြီး ရည်ညွှန်းခဲ့ တယ်လို့ ပထမမှတ်ထားလိုက်ပါ။ ယောက်ျားများဟာ ကာမကိစ္စမှာ ‘နွားမူး ရှူးထိုး၊ နွားသိုးကြိုးပြတ်၊ နွားငတ်ရေချ’ အငမ်းမရပြုမှုတတ်ကြတယ်။ အဲ သလိုပြုလျှင် ခံစားထိုက်သောကာလအခိုက်အတန့်ကို ဖျက်ဆီးရာရောက် တယ်။ ဒါတွေကတော့ ကာမသျှုတ္တရကျမ်းမှာ အများဆုံးဖော်ပြထားတယ်။ ဒီတော့ ပုရိသယောက်ျားများ ကာမဂုဏ်ခံစားတဲ့အခါ ချစ်မှုချစ်ရာ ပျူငှာ